

TERMÍN: 20.12.2021

xx30153xx
Recenzia A
Pavol Široký
pavol.siroky@enviro.gov.sk

Prosím nezasahujte do tejto tabuľky

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Pavol Široký, analytik, Ministerstvo životného prostredia SR – Inštitút environmentálnej politiky**

NÁZOV MATERIÁLU: **Ako vyťažiť z nerastného bohatstva viac?**

TYP VÝSTUPU*[1]: **Komentár**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **Ministerstvo hospodárstva SR - Centrum pre hospodárske otázky**

AUTORI/KY: **Kamil Boros, Filip Bolčo;**

SPOLUAUTORI/KY: - - ; - - ; - - ; - -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **1**

PRIPOMIENKY:

P.č	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	Materiál ako celok.	Navrhujem do materiálu doplniť sumárne informácie k environmentálnym vplyvom ťažby nerastných surovín a informácie, či je relevantné do úhrad za nerasty zarátať aj environmentálne dane a poplatky alebo nie.	Vhodné by bolo zhodnotenie vývoja environmentálnych škôd a rizík v posledných rokoch a rovnako aj doplnenie informácie o historických environmentálnych záťažoch, ktoré	Čiastočne akceptované 1) do odporúčania 1 bolo zakomponované využitie príjmov na sanáciu environmentálnych záťaží aj s odhadovaným

		<p>spôsobila banská ťažobná činnosť. V súčasnosti sa už viac uplatňuje princíp znečistovateľ platí a k tomu relevantné zákony (Zákon č. 359/2007 Z. z. Zákon o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 3 zákona č. 514/2008 Z. z. o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Stále však môže dochádzať k environmentálnym škodám (dlhodobým), ktoré nie sú kryté platnou legislatívou poprípade vplyvom na iné ekosystémové služby (ohrozenie vodných zdrojov, vplyv na chránené územia alebo lesy) poprípade iné podnikateľské aktivity (služby, bývanie, turizmus a pod.). Materiál by mohol zväziť aj porovnanie využitia územia nielen z hľadiska ťažby nerastných surovín (príjmy podnikateľského sektora, zamestnanosť, daňové príjmy) ale aj iného využitia územia.</p> <p>Na opustené a uzavreté úložiská ťažobného odpadu by malo ísť v najbližších šiestich rokoch takmer 24 miliónov eur. Rizikových opustených a uzavretých úložísk odpadu z ťažby je podľa programu 28. Potenciálnych rizikových opustených a uzavretých</p>	<p>investičným dlhom súvisiacim so sanáciou environmentálnych záťaží.</p> <p>2) ďalšie odporúčania – vplyv environmentálnych daní a poplatkov, evtl. alternatívne využitie územia dobývacích priestorov sú na samostatný materiál a nesúvisia so systémom stanovovania úhrad (pripúšťame, že súvisia s výškou úhrad, tie však nie sú predmetom materiálu)</p>
--	--	--	---

			úložisk je 33. https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2021/34	
2	Materiál ako celok.	Odporúčam do materiálu doplniť porovnanie s viacerými krajinami.	Porovnanie systému hlavne s Českou republikou a Nemeckou a v niektorých prípadoch aj Poľskom (a boxe 2 aj s Maďarskom a Rumunskom) považujem za nedostatočné. Je mi jasné, že v mnohých krajinách môže byť verejná dostupnosť týchto údajov komplikovaná. Je však možné a žiaduce osloviť priamo zodpovedné ministerstvá, banské úrady a finančné správy ako sa to rieši pri analýzach mnohých iných oblastí a nespoliehať sa iba na verejne dostupné zdroje	<p>Čiastočne akceptované</p> <p>1) do textu v kapitole boli doplnené dáta za Maďarsko (do grafu však z dôvodu lepšej vizualizácie kvôli vysokým hodnotám neboli doplnené). Do boxu 2 bolo doplnené Rakúsko.</p> <p>2) Ohľadom poskytnutia dát boli v procese tvorbu materiálu oslovené AT, SI, RO a BG – odpovede sme sa dočkali len z Rakúska, nebola však ochota poskytnúť presné dáta, len intervaly, v ktorých sa výber úhrad pohybuje, čo nebolo dostatočné pre zakomponovanie do textu.</p> <p>3) Verejná dostupnosť dát o úhradách je nízka, o čom svedčí aj neexistencia sumárnych štatistík na úrovni EÚ, prípadne iných medzinárodných inštitúcií.</p>

				<p>4) Vzhľadom na štruktúru ťažby na Slovensku, ktorá je zameraná na nerudné suroviny, pri ktorých tvoria podstatne vyššiu časť koncovej ceny transportné náklady ako úhrady, považujeme porovnanie s okolitými krajinami z hľadiska vplyvu úhrad na konkurencieschopnosť domácich producentov za postačujúce.</p>
3	Materiál ako celok.	<p>V materiály chýba aspoň stručné zhodnotenie zásob nerastných surovín, aby bolo jasné pre ktoré nerasty má zmysel upravovať systém úhrad, resp. či nebude zmenený systém pre niektoré nerasty irelevantný z hľadiska zistených zostávajúcich zásob.</p>		<p>Neakceptované</p> <p>Táto problematika je na samostatný materiál. MH SR síce disponuje údajmi o zásobách jednotlivých nerastoch, ich relevancia je však otázna, keďže nie všetky zásoby sa vzhľadom na ich špecifiká (kvalita, distribúcia kvality, množstvo, úložné pomery) oplatí z ekonomického hľadiska ťažiť.</p> <p>Navyše, zmena systému úhrad musí byť komplexná</p>

				a musí reflektovať aj prípadné nové ložiská, prípadne doteraz nedobývané nerasty, ktoré sa v budúcnosti môžu využívať za účelom ťažby a nemala by sa preto odrážať od stavu nerastných zásob.
4	Graf 1: Výška a štruktúra úhrad v rokoch 2016 - 2020 podľa kategórie nerastov a Graf 2: Porovnanie vybratých úhrad k produkcií a hrubej pridanej hodnote v sektore s vybranými krajinami EÚ v rokoch 2016-2020, str. 4 a 5.	V poznámke pod textom sa uvádza: "Celková výška úhrad za Slovensko v grafoch 1 a 2 nie je zhodná. Dôvodom sú odlišné zdroje dát – v grafe 1 sú použité čísla z priznaní ťažiarov, pričom v grafe 2 sú použité čísla z výročných správ HBÚ pochádzajúce z účtovníctva úradu." Odporúčam v texte detailnejšie popísať zo zistení dôvody týchto rozdielov. Oceňujem, že zlepšenie zberu dát je jedným z odporúčaní, žiadalo by sa však lepšie zdôvodniť alebo odhadnúť ako je možné, že v súčasnosti dochádza k takýmto rozdielom.		Akceptované V poznámke pod čiarou sme uviedli dôvody, ku ktorým sme dospeli po konzultáciách s HBU – odpredaj zo zásob a chyby pri prepise z papierovej do elektronickej formy.
5	Graf 2: Porovnanie vybratých úhrad k produkcií a hrubej pridanej hodnote v sektore s	Odporúčam porovnanie aj ďalšími krajinami ako je Maďarsko a Rakúsko, ideálne so všetkými alebo väčšinou postkomunistických krajín strednej a východnej Európy.	Porovnanie iba s troma krajinami považujem za nedostatočné, hlavne pokiaľ sú spracované dáta dostupné na Eurostate.	Čiastočne akceptované Vid' pripomienka 2

	vybranými krajinami EÚ v rokoch 2016-2020, str.5			
6	2. Ako k úhradám pristupuje svet, str. 5	Odporúčam k jednotlivým popisom systémov stanovovania variabilných úhrad uviesť aj príklady krajín, kde sú zavedené a hodnotu vybratých úhrad k produkcií a hrubej pridanej hodnote.		Čiastočne akceptované Vid' pripomienka 2
7	5. Záver a odporúčania, str. 17 a 18	V záveroch a odporúčaníach, s ktorými vo väčšine súhlasím, sa uvádza aj postup pokiaľ zachová aktuálny systém stanovovania úhrad, čo nepovažujem za vhodné. Potrebné je zvýšiť úhrady za vydobyté nerastné suroviny a nie upravovať súčasný nedostatočný systém. V prípade, že sa v odporúčaníach budú uvádzať podobné návrhy, tak by bolo vhodnejšie odporúčania rozdeliť do alternatív aj so sumárnym zhodnotením aký by to malo vplyv na príjmy štátu z vydobytých nerastov.		Čiastočne akceptované 1) Pri odporúčaní ohľadom porovnávania výkazov s verejnými registrami bol zmenený wording – pasáž „v prípade zachovania aktuálneho systému“ bola zmenená na „Do zavedenia nového systému stanovovania úhrad“ 2) Odporúčanie: „V prípade zachovania kategorizácie nerastov rozčleniť kategórie s vysokým rozptylom trhových cien“ sme sa rozhodli ponechať nezmenené, keďže

				<p>kategorizácia nerastov sa nijako nevylučuje so zmenou systému úhrad. Naopak, spomedzi krajín v boxe 2 nekategorizuje nerasty len Nemecko (aj tu však platia výnimky na úrovni spolkových krajín)</p>
8	<p>Príloha 1: Prehľad úhrad podľa kategórií nerastov - Tabuľka 4: Prehľad úhrad podľa kategórií v rokoch 2016 - 2020 (v tis. eur) str. 22</p>	<p>Odporúčame uviesť čo sa skrýva za kategóriami B až Z a odkaz na príslušnú kategorizáciu. Pre čitateľov ne-geológov môže byť komplikované zistiť o aké nerasty sa jedná.</p>	<p>Informácia je síce uvedená v Boxe 1 na strane 7, ale vhodné by bolo názvy nerastov uviesť aj sem.</p>	<p>Akceptované</p> <p>Do tabuľky 4 boli doplnené aj popisy kategórií</p>
9	<p>K materiálu ako celku</p>	<p>Navrhujem doplniť viac zistení zo záverov Najvyššieho kontrolného úradu z roku 2020. (Správa o výsledku kontroly - Ochrana a využitie vybraného nerastného bohatstva (2020) https://www.nku.gov.sk/documents/10157/a218b0cf-957d-4bf0-b15e-76b7701a0efe)</p>	<p>Materiál síce uvádza niektoré zistenia z kontroly NKÚ, bolo by ale vhodné napríklad formou boxu do materiálu doplniť niektoré ďalšie odporúčania, napr: „Najväčším problémom nerastného bohatstva v SR je jeho legislatívna ochrana, ktorá nezaručuje, aby štát, ako vlastník nerastného bohatstva, mal z neho adekvátne úžitky. Kontrola odhalila fakt, že v právnych predpisoch SR nie je ustanovené ocenenie výhradných ložísk</p>	<p>Neakceptované</p> <p>Zvažovali sme doplnenie ocenenia ložísk do odporúčaní. Toto odporúčanie by však nijako nesúviselo so zvyškom materiálu. Z toho dôvodu máme za to, že by narušilo integritu materiálu.</p>

			<p><i>nerastného bohatstva v podmienkach trhovej ekonomiky. MH SR má síce aktualizovaný prehľad o zásobách nerastného bohatstva SR, ktorý každoročne aktualizuje MŽP SR, ale keďže tieto zásoby nie sú ocenené, tak z pohľadu štátnych hmotných aktív ide o bezcenné nerastné bohatstvo SR. NKÚ SR odporúča vypracovať mechanizmus oceňovania výhradných ložísk nerastného bohatstva, napríklad vo fáze vypracovania dokumentácie k posudzovaniu vplyvov na životné prostredie, a implementovať ho do banskej legislatívy.“</i></p>	
10	K materiálu ako celku.	Chýba informácia ako je prerozdeľovaný príjem za úhrady za dobývací priestor.	Úhrada za dobývací priestor je vo výške 20 % príjmom štátneho rozpočtu a vo výške 80 % príjmom obce, na ktorej území sa nachádza dobývací priestor. Úhrada za vydobyté nerasty je príjmom Environmentálneho fondu.	<p>Čiastočne akceptované</p> <p>1) Do boxu 1 bolo doplnené, že úhrady za vydobyté nerasty sú príjmom environmentálneho fondu.</p> <p>2) Vzhľadom na to, že materiál sa nevenuje ďalším druhom úhrad (za dobývací priestor a uskladňovanie kvapalín a plynov), nevidíme relevanciu v zakomponovaní týchto skutočností do materiálu.</p>

--	--	--	--	--

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Analýza dáva dobrý prehľad o súčasnej nedostatočnej situácii v oblasti úhrad za vydobyté nerasty. Spracováva prijateľný prehľad o situácii v niektorých krajinách a zároveň navrhuje adekvátne riešenie pre systém výpočtu úhrad a výšku sadzieb. Materiál má dobre uvedené zdroje a akceptujem vysporiadanie s mojimi pripomienkami. Stále si myslím, že by materiál mal obsahovať aj prehľad o stave zásob aspoň hlavných nerastov, ktoré sa u nás ťažia, aby bolo jasné akého objemu nerastov sa navrhované riešenia do budúcnosti týkajú.

Analýza spĺňa požiadavky na analytický výstup a odporúčam materiál schváliť.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.